



Liesbeth Mevissen

EMDR bij mensen met (lichte) verstandelijke beperking

Tekst: **Elseline Scherpenisse** Foto: **Joost van Halm**

De VEN organiseerde op vrijdag 1 september 2017 het eerste EMDR-symposium. De aanleiding hiervoor was de promotie van Liesbeth Mevissen op het onderwerp traumabehandeling bij mensen met een verstandelijke beperking (VB). In het publiek zaten niet alleen ervaren EMDR-therapeuten, maar ook docenten, begeleiders en ouders die nieuwsgierig waren naar de toepassing van EMDR bij deze doelgroep. Een gevarieerde sprekersgroep zorgde voor een inspirerend programma, waarbij vooral het verhaal over het jongetje Stijn indruk maakte op de toehoorders.

Ad de Jongh gaf de aftrap met een korte inleiding over EMDR. Hij eindigde met de indrukwekkende 'EMD-knaller', een voorbeeld van maximale werkgeheugenbelasting waarbij de patiënt drie afleidende taken tegelijk

uitvoert (zie elders in dit nummer). De combinatie van oogbewegingen, ingewikkelde taps op de eigen knieën en 'tik-tak' zorgde niet alleen voor afleiding bij de patiënt, maar ook bij het publiek in de zaal.

'Diagnostic overshadowing'

Robert Didden hield vervolgens een inleidende presentatie over trauma en PTSS bij mensen met een verstandelijke beperking. Hij legde de nadruk op de actuele stand van zaken in wetenschappelijk onderzoek. 'Diagnostic overshadowing' is een veelvoorkomend fenomeen bij mensen met een laag IQ. Moeilijk gedrag van deze mensen wordt vaak toegeschreven aan de verstandelijke beperking. Het feit dat de oorzaak van dit gedrag kan liggen in traumatisering wordt te vaak over het hoofd gezien, terwijl kinderen en volwassenen met een VB door hun beperking en hun afhankelijkheid juist kwetsbaar zijn voor het meemaken van traumatische gebeurtenissen. Adequate signalering en een goed behandelaanbod zijn dus van groot belang.

Reinout Lievegoed gaf vervolgens op persoonlijke wijze een overzicht van de geschiedenis van EMDR bij mensen met een laag IQ in Nederland.

De toepassingsmogelijkheden van EMDR bij deze doelgroep kwamen uitgebreid aan bod in de bevoegen lezing van Liesbeth Mevissen. Met veel indrukwekkende casuïstiek en praktische tips voor aanpassingen in het protocol, vertelde Liesbeth hoe EMDR toegepast kan worden.

'Onbestaanbaar waar'

Seksueel misbruik komt vaak voor bij mensen met een verstandelijke beperking. Aafke Schaarlo maakte in haar lezing duidelijk dat seksueel geweld bij deze groep 'onbestaanbaar waar' is. Ze legde uit dat hulpverleners onbewust het bestaan van misbruik niet willen zien, daarom is het signaleren zo moeilijk. Als hulpverlener moet je durf hebben en over je eigen afweerreacties heen stappen om te zien wat er aan de hand is. Aafke overtuigde de zaal met de kreet: "Doe wat met vermoedens!"

Het verhaal van Stijn

Na de pauze vertelde arts Lia Jak over haar ervaringen met EMDR bij haar eigen verstandelijk beperkte zoon Stijn. Ze leerde Liesbeth Mevissen kennen toen Stijn vijf jaar oud was en een enorme angst had voor de tandarts. Later kreeg hij ook angst voor de kapper en de kinderarts. Hij was getraumatiseerd door de medische ingrepen die hij op zeer jonge leeftijd had ondergaan. 'Mijn kind EMDR?', dacht Lia Jak. 'Hoe moet dat met al zijn beperkingen?' De video-opname van de paniek van Stijn bij de tandarts zorgde voor een golf van emoties

in de zaal. Samen met Liesbeth schreef Lia het verhaal van Stijn op. In wekelijkse EMDR-sessies met de verhalenmethode keerde langzaam de rust en ontspanning terug bij Stijn. Tijdens de EMDR maakte Liesbeth gebruik van voorwerpen en aanrakingen om het geheugen-netwerk van Stijn optimaal te activeren. Het resultaat van dit intensieve EMDR-traject was dat de enorme angst van Stijn afnam. Met kleine stappen lukte het hem steeds beter om de bezoeken aan de tandarts en de kinderarts te volbrengen zonder braken en paniek.

Merlijn van Eijk liet ons vervolgens zien hoe psyche en soma met elkaar verweven zijn. Lichamelijke klachten bij veel stress zijn eerder regel dan uitzondering, waarbij de pijn vaak een uitingsvorm is van de schokkende gebeurtenis zelf. Merlijn vertelde aan de hand van casuïstiek hoe EMDR kan helpen in het lichamenlijk verwerken van de traumatische herinneringen.

Verminderen van delictdrang met EMDR

Het betoog van Herman Veerbeek ging over het verminderen van delictdrang met EMDR bij geweldplegers met een verstandelijke beperking. Hulpverleners zijn geneigd om agressieve gevoelens bij de pleger te problematiseren, wat het taboe vergroot en vermijding in stand houdt. Agressieregulatietrainingen richten zich meestal op het leren beheersen van de woede en het aanleren van andere vaardigheden. Bij chronische *hyperarousal* is er echter geen ruimte voor cognities en moet eerst de spanning omlaag. Therapeuten zouden volgens Herman meer aandacht moeten besteden aan de woede en ook tijdens de EMDR-sessie de wraakdrang toelaten en verwelkomen.

Tot slot vertelde Carine van Kregten over het belang van een traumasensitieve omgeving voor kinderen en jongeren, vooral ook als zij niet thuis opgroeien.

Na een inspirerende dag nam het publiek de verhalen, adviezen en inzichten mee naar huis. Wat vooral bij blijft is het belang van goed signaleren van traumatisering bij mensen met een verstandelijke beperking, zodat op tijd een goede traumabehandeling ingezet kan worden. ■